

Литвиненко І.В., заступник начальника
управління кадрового забезпечення
Департаменту патрульної поліції

ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ТА ЕФЕКТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Участь у бойових діях загальновизнано вважається стресовим фактором найвищого ступеня інтенсивності. Проблема збереження здоров'я і працездатності осіб, що приймали участь у військових конфліктах зараз являється актуальною як ніколи. Проте досі не створено ефективної комплексної державної програми психологічної реабілітації співробітників силових відомств, які приймали участь у бойових діях, та цивільних осіб, що отримали психотравми. Відсутність комплексних заходів, спрямованих на психологічну адаптацію та ресоціалізацію як комбатантів так і некомбатантів у найближчому майбутньому може призвести до збільшення рівня алкоголізації та наркотизації зазначених категорій осіб, погіршення криміногенної ситуації, збільшення кількості суїцидів та психічних розладів.

А. Г. Караяні та І.В. Сиромятников у книжці «Прикладна військова психологія» зазначають, що саме психологічна реабілітація вирішує широке коло завдань психологічної допомоги учасникам бойових дій. Насамперед це:

- нормалізація психічного стану;
- відновлення порушених (втрачених) психічних функцій;
- гармонізація «Я-образу» ветеранів війни зі сформованою соціально-особистісною ситуацією (поранення, інвалідність тощо);
- надання допомоги у встановленні конструктивних відносин з референтними особистостями та групами.

Таким чином, мета психологічної реабілітації – відновлення психічного здоров'я та ефективної соціальної поведінки.

Завдання психологічної реабілітації військовослужбовця визначаються характером психотравмуючого стресу, серед яких

центральне місце займає бойовий стрес. Найчастіше наслідки психотравмуючого бойового стресу виявляються у таких формах:

- втрата сенсу життя та відчуття нереальності свого існування;

- виникнення почуття наближення катастрофічних змін у житті;

- відчуття наближення смерті, неадекватне зниження чи завищення самооцінки;

- несподівані зміни самосприйняття;

- відчуття відчуження від самого себе, своїх близьких, свого минулого;

- нав'язливе моделювання оптимальних сценаріїв подій, що призвели до трагічних наслідків;

- підвищена тривожність та настороженість;

- підвищена емоційна чутливість, або, навпаки, зниження емоційної сенситивності й уникання близьких емоційних контактів з оточуючими;

- підвищена дратівливість й агресивність у поведінці, замкнутість;

- девіантна та делінквентна поведінка, потреба у нових гострих відчуттях, у тому числі пов'язаних з ризиком для життя.

Основними принципами психосоціальної реабілітації є:

- своєчасність (реабілітація повинна починатися відразу ж після закінчення бойових дій, навіть якщо ця пауза в службово-бойовій діяльності тимчасова);

- по можливості, збереження складу підрозділів;

- орієнтація в роботі з особовим складом на визнання високої значимості виконаних ними завдань і високу оцінку їх службово-бойової діяльності, виявлених при цьому кращих бойових якостей навіть якщо загальний підсумок бойових дій мав неуспішний характер;

- створення атмосфери турботи, психологічної підтримки військовослужбовців з боку командного складу та громадських організацій.

Отже, проаналізувавши існуючий досвід, психологічну допомогу доцільно розділити на два основних етапи:

1. Первинна невідкладна психологічна допомога. (Надається безпосереднім командиром чи колегами у випадку гострої реакції на бойовий стрес. Важливим аспектом являється

забезпечення фізичної безпеки та фізіологічних потреб, наскільки це можливо в даних умовах. Своєчасна та ефективна первинна психологічна допомога суттєво знижує небезпеку виникнення ПТСР та розвитку соматичних розладів.);

2. Вторинна психологічна допомога включає в себе основні напрямки:

2.1. Психолого-психіатричну допомогу у випадку гострої реакції на бойовий стрес чи/та поранення як, безпосередньо, в польових умовах, так і в профільних лікувальних закладах;

2.2. Психокорекцію у випадку поранень та каліцтва і, пов'язаним з цим, болісним сприйняттям нової реальності.

2.3. Ресоціалізація та адаптація до «мирного» середовища, повернення до попередньої трудової діяльності або набуття цивільної професії.

Важливим являється не лише ресоціалізація учасників бойових дій до суспільства, а й інформування найближчого оточення про особливості поведінки та можливі зміни у поведінці і особистості недавнього комбатанта. Саме робота соціальних і сімейних психологів із сім'ями та ветеранськими організаціями забезпечить комплексну адаптацію та повернення в суспільство повноцінних та дієздатних членів.

Список використаних джерел

1. Караяни А. Г., Сыромятников И. В. Прикладная военная психология. Питер. 2006.

Новікова К.М., начальник відділення психологічної реабілітації Ірпінського військового госпіталю МО України

ДО ПИТАННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ БРАЛИ УЧАСТЬ В АТО

На сучасному етапі суспільно – політичних, економічних та військових подій в Україні актуальними є дослідження, присвячені посттравматичному стресовому розладу, методам його діагностики та лікування. Особливо гостро стоїть питання психологічної реабілітації військовослужбовців, які приймали